

WALTER WAGNER:
GESCHICHTE DES K. K. KRIEGSMINISTERIUMS*
1848—1866

(Graz—Berlin—Köln, 1966. 257 o.)

Az 1848/49-es magyar szabadságharc katonai sikerei az osztrák hadvezetés számára nyilvánvalóvá tették seregeik szervezeti gyengeségét. A fiatal Ferenc József nem késlekedett ennek tanulságait levonni s már a szabadságharc leverése utáni években megkezdte a hadsereg vezérkarának átszervezését. 1853-ig lényegében az Allerhöchste Armeoberkommando kiépítése folyik, amelybe azután fokozatosan maga a hadügyminisztérium is beolvad. Ennek a korszaknak legfontosabb eseményét az 1857-ben kiadott szervezési törvény (Organisationsstatut) jelenti, amely a hadsereg centrális felépítését volt hivatva biztosítani. Az új rendszer megalkotásában gróf Grünne tábornoknak volt igen komoly szerepe, akit a szerző méltán nevez „szürke eminenciásnak”, mert valóban éveken keresztül ő volt a császár jobb keze és a legfontosabb ügyekben szinte kizárólagos tanácsadója. Az 1859-es olasz háborúban történt csatavesztés után azonban, szinte máról-holnapra kiesik a király kegyéből s meg kell elégednie a főistálló-

mesteri — inkább szépségtapaszt jelentő — címmel. Vele együtt a régi főtisztok egész sora kerül kényszerű nyugállományba.

A kötetet lezáró harmadik fejezet a hadügyminisztérium 1860—1866. közötti történetével foglalkozik, amely most ismét a legfőbb katonai fórum lett a monarchián belül. Gróf Degenfeld-Schonberg és Ritter von Franck miniszterségének ideje alatt a régi, közvetlenül a szabadságharc után bizonyos fokig indokolt, abszolutisztikus kormányzási forma háttérbe szorult — bár korántsem annyira, amennyire azt a szerző véli — s helyét egy átgondoltabb, itt-ott engedékenyebb vezetés váltotta fel.

A könyv legnagyobb érdeme, hogy a rendkívül bonyolult alá-, fölé- és melérendelt katonai ügyosztályok szövevényében — áttekinthető táblázatok segítségével is — eligazítást nyújt. A szerző kitűnően ismeri anyagát, hiszen jómagya az osztrák Hadtörténeti Levéltárban dolgozik.

K. M.

* A cs. és kir. hadügyminisztérium története 1848—1866.